

SPORT TA'LIMIDA INKLYUZIVLIK: NOGIRONLIGI BO'LGAN BOLALARNI SPORTGA JALB QILISH, TENG IMKONIYATLARNI TA'MINLASH VA IJTIMOY INTEGRATSIYANI RAG'BATLANTIRISH

Boymatova Maharam Abdumalikovna

Annotatsiya: *Ushbu maqola sport ta'limida inklyuzivlik masalasiga bag'ishlangan bo'lib, nogironligi bo'lgan bolalarni sportga jalb qilish, teng imkoniyatlarni ta'minlash va ijtimoiy integratsiyani rag'batlantirish masalalari ko'rib chiqiladi. Maqolada inklyuziv sport ta'limining afzalliklari, nogironligi bo'lgan bolalar uchun sport turlarini moslashtirish usullari, murabbiylar va sport tashkilotlarining roli, shuningdek, inklyuziv sport muhitini yaratishdagi to'siqlar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi. Maqola sport ta'limida inklyuzivlikni rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar beradi.*

Kalit so'zlar: *Inklyuzivlik, sport ta'limi, nogironlik, bolalar, teng imkoniyatlar, ijtimoiy integratsiya, moslashtirish, murabbiylar, sport tashkilotlari.*

Sport nafaqat jismoniy rivojlanish, balki ijtimoiy integratsiya va teng imkoniyatlarni ta'minlash uchun muhim vositadir. Nogironligi bo'lgan bolalar uchun sport bilan shug'ullanish ularning jismoniy va ruhiy salomatligini yaxshilash, o'ziga bo'lgan ishonchni oshirish va jamiyatga integratsiyalashishga yordam beradi. Shuning uchun sport ta'limida inklyuzivlikni ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Biroq, ko'plab mamlakatlarda nogironligi bo'lgan bolalar sportga jalb qilishda to'siqlarga duch kelishmoqda. Sport ta'limida inklyuzivlik: nogironligi bo'lgan bolalarni sportga jalb qilish, teng imkoniyatlarni ta'minlash va ijtimoiy integratsiyani rag'batlantirish

Sport ta'limida inklyuzivlik - nogironligi bo'lgan bolalarga boshqa bolalar bilan bir qatorda sport bilan shug'ullanish imkoniyatini berish, ularning jismoniy, ruhiy va ijtimoiy rivojlanishiga ko'maklashish hamda jamiyatda to'laqonli a'zo bo'lishiga sharoit yaratishdir. Inklyuziv sport ta'limi nogironligi bo'lgan bolalarning qobiliyatlarini ro'yobga chiqarish, ularni jamiyatga integratsiya qilish va ularning huquqlarini ta'minlashning muhim vositasidir.

Nogironligi bo'lgan bolalarni sportga jalb qilishning afzalliklari:

Jismoniy salomatlikni yaxshilash: Sport bilan shug'ullanish nogironligi bo'lgan bolalarning yurak-qon tomir tizimi, mushaklari, suyaklari va bo'g'imlarining sog'lig'ini yaxshilaydi, ortiqcha vazn, diabet va boshqa kasalliklarning oldini oladi. Sport bilan shug'ullanish nogironligi bo'lgan bolalarning ruhiy holatini yaxshilaydi, depressiya, tashvish va stressni kamaytiradi, o'ziga ishonchni oshiradi va hayotdan zavqlanishga yordam beradi. Ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish Sport bilan shug'ullanish nogironligi bo'lgan bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi, boshqa bolalar bilan muloqot qilish, hamkorlik qilish va jamoada ishlash qobiliyatini oshiradi. Sport bilan shug'ullanish nogironligi bo'lgan bolalarning qobiliyatlarini ro'yobga chiqarishga yordam beradi, ular

o'zlarining kuchli tomonlarini aniqlash, maqsadlarga erishish va muvaffaqiyat qozonish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Kamsitishga qarshi kurashish: Sport nogironligi bo'lgan bolalarga jamiyatning to'laqonli a'zosi ekanliklarini ko'rsatishga yordam beradi, ularga nisbatan kamsitish va noto'g'ri tasavvurlarga qarshi kurashishga imkon beradi.

Teng imkoniyatlarni ta'minlash:

Sport klublari va tashkilotlarining ochiqqligi: Sport klublari va tashkilotlari nogironligi bo'lgan bolalarni o'z saflariga qo'shishga tayyor bo'lishi kerak, ularga mos sport turlarini taklif etishi va zarur sharoitlarni yaratishi kerak. Sport mashg'ulotlari nogironligi bo'lgan bolalarning ehtiyojlariga moslashtirilishi kerak, ular uchun qulay bo'lgan mashqlar, uskunalar va qoidalar ishlab chiqilishi kerak.

O'qituvchilarning malakasini oshirish: Sport o'qituvchilari nogironligi bo'lgan bolalar bilan ishlash bo'yicha malakasini oshirishlari kerak, ularning ehtiyojlarini tushunish va ularga to'g'ri yondashishni bilishlari kerak. Nogironligi bo'lgan bolalarning sport bilan shug'ullanishi uchun moliyaviy yordam ko'rsatilishi kerak, ularga zarur uskunalar, transport va boshqa xarajatlarni qoplashda yordam berilishi kerak.

Ma'lumot tarqatish: Nogironligi bo'lgan bolalarning sport bilan shug'ullanish imkoniyatlari haqida ma'lumot tarqatish, ularni sport klublari va tashkilotlariga yo'naltirish kerak.

Ijtimoiy integratsiyani rag'batlantirish:

Nogironligi bo'lgan bolalar va sog'lom bolalar birga sport bilan shug'ullanishi kerak, bu ularning o'zaro munosabatlarini yaxshilaydi va kamsitishni kamaytiradi.

- Jamoaviy sport turlari: Jamoaviy sport turlari nogironligi bo'lgan bolalarning ijtimoiy integratsiyasi uchun ayniqsa foydali, ular jamoada ishlash, bir-birini qo'llab-quvvatlash va umumiy maqsadga erishish qobiliyatini rivojlantiradi. Sport tadbirlarida nogironligi bo'lgan bolalarning ishtirokini ta'minlash, ularning yutuqlarini nishonlash va jamiyatning e'tiborini ularga qaratish kerak. Jamiyatda nogironlik haqida to'g'ri tushunchani shakllantirish, noto'g'ri tasavvurlarga qarshi kurashish va nogironligi bo'lgan bolalarga nisbatan hurmat va mehrni oshirish kerak.

Sport ta'limida inklyuzivlikni ta'minlash - bu nafaqat nogironligi bo'lgan bolalar uchun foydali, balki jamiyat uchun ham muhimdir. Inklyuziv jamiyat har bir a'zosining qadrini hurmat qiladi va ularga o'z salohiyatini ro'yobga chiqarish imkoniyatini beradi.

ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. 2023-yil. <https://lex.uz/docs/-6445145>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4869-sonli Qarori “2021–2025 yillarda inklyuziv ta’limni rivojlantirish strategiyasi” – lex.uz
3. UNESCO (2020). “Inclusive education: ensuring access to education for all.” – unesco.org

4. UNICEF (2021). “The State of the World’s Children Report” – [unicef.org](https://www.unicef.org)